คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
National Human Rights Commission of Thailand

มุมมองสิทธิ์

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ไทยเป็นเจ้าภาพการประชุมระดับโลก "ILGA World Conference 2016"

สนับสนุนความร่วมมือแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเพศ

วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน - ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙ ที่โรงแรมเดอะสุโกศล กรุงเทพฯ ประเทศไทยโดยสมาคมฟ้าสีรุ้ง สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเครือข่ายองค์กรที่ทำงานประเด็นหลากหลายทางเพศ ร่วมกับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) เป็นเจ้าภาพจัดประชุมสามัญระดับโลกสมาคมสากลเพื่อหญิงรักหญิง ชายรักชาย คนรักสองเพศ คนข้ามเพศ และคนมีสองเพศ ครั้งที่ ๒๘ หรือ ILGA World Conference 2016 โดยมี **นายวัส ติงสมิตร** ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมด้วย **นายสุรเชษฐ์ สถิตนิรามัย** กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้าร่วมพิธีเปิดการประชุมเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กล่าวเปิดการประชุมว่า ปี ๒๕๕๙ นับเป็นปีที่ ๑๐ ของการยอมรับแนวทางปฏิบัติตามหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในประเด็นวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual Orientation and Gender Identity - SOGI) หรือที่เรียกกันว่า **"หลักการยอร์กยากาตา (The Yogyakarta Principles)"** ซึ่งได้ยืนยันมาตรฐานกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเพื่อสร้างหลักประกันในการคุ้มครองและส่งเสริมความเสมอภาคแก่บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (หรือ LGBTI - Lesbian Gay Bisexual Trans and Intersex) ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากลที่ทุกคนควรได้รับ

แม้ว่าหลายประเทศในขณะนี้จะมีหลักกฎหมายที่รับรองความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติแก่กลุ่ม LGBTI แต่ปัญหาการละเมิดสิทธิของบุคคลเหล่านี้เพียงเพราะความแตกต่างทางเพศ เช่น การฆ่า การลงประชาทัณฑ์ การข่มขืน การตัดโอกาสในการทำงาน-การศึกษา ฯลฯ ยังคงมีอยู่และเป็นเรื่องที่น่ากังวลยิ่ง

อ่านต่อหน้า ๒

สารบัญ

๑ ไทยเป็นเจ้าภาพการประชุมระดับโลก "ILGA World Conference 2016" สนับสนุนความร่วมมือแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเพศ

๒ มุมสะท้อน

๓ หลักการยอกยาการ์ตา : ว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ

๔ ภาพกิจกรรม

๕ "สันติคัพ" ฟุตบอลในเรือนจำกับการแบ่งแยกผู้ต้องขังหลากหลายทางเพศ?

๗ กสม. เรียกร้องยุติความรุนแรงต่อสตรี เสนอ รบ. สร้างหลักประกันให้ผู้หญิงเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

๘ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแต่งตั้ง ศ.วิทิต มันตาภรณ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญอิสระว่าด้วยการป้องกันความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศคนแรกของโลก

มุมสะท้อน

จดหมายข่าวมุมมองสิทธิ์ฉบับเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๙ นี้ นำเสนอประเด็นสิทธิมนุษยชนด้านความหลากหลายทางเพศ จากการประชุมสามัญระดับโลกสมาคมสากลเพื่อหญิงรักหญิง ชายรักชาย คนรักสองเพศ คนข้ามเพศ และคนมีสองเพศ ครั้งที่ ๒๘ หรือ ILGA World Conference 2016 ซึ่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ รวมทั้งสาระและบทความน่ารู้เกี่ยวข้องกับประเด็นสิทธิของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ

สถานการณ์ความรุนแรงอันเกิดจากการเลือกปฏิบัติทางเพศนั้น ไม่อาจลดน้อยลงได้ หากสังคมยังไม่ความเข้าใจและยอมรับในตัวตนของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศที่มีความหลากหลาย ซับซ้อน และลื่นไหล

หญิงและชายมีศักดิ์ศรีและคุณค่าเช่นใด ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศก็ไม่อาจแตกต่างไปได้ เพราะเราต่างมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
พฤศจิกายน ๒๕๕๙

มุมมองสิทธิ์

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

สำนักส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

ประธานกรรมการ	: นายวัส	ติงสมิตร
กรรมการ	: นางฉัตรสุดา	จันทร์ดียิ่ง
	นางประกายรัตน์	ต้นธีรวงศ์
	นายสุรเชษฐ์	สถิตนิรามัย
	นางอังคณา	นีละไพจิตร
	นางเตือนใจ	ดีเทศน์
	นายชาติชาย	สุทธิกลม

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เลขาธิการ	: นางภิรมย์	ศรีประเสริฐ
รองเลขาธิการ	: นางสาววารุณี	เจนาคม
	: นายบุญเกื้อ	สมนึก
	: นางสาววรตญา	กอบศิริกาญจน์

"มุมมองสิทธิ์" เป็นจดหมายข่าวของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ☛ จัดทำเพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ☛ การนำข้อความหรือเรื่องราวบางส่วนหรือทั้งหมดไปเผยแพร่โปรดอ้างถึงแหล่งข้อมูล ☛ ขอเชิญผู้สนใจส่งความคิดเห็นและบทความเพื่อเผยแพร่ข่าวสารด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้เรื่องที่ได้รับการพิจารณาลงพิมพ์ ขอสงวนสิทธิ์ในการปรับปรุงข้อความ เพื่อความเหมาะสมในการจัดพิมพ์

บทความ/ข้อความ หรือความคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏอยู่ในจดหมายข่าว **"มุมมองสิทธิ์"** เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

ไม่นานมานี้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ได้มีมติแต่งตั้ง **ศาสตราจารย์กิตติคุณวิทิต มันตาภรณ์** ผู้แทนประเทศไทยเป็นผู้เชี่ยวชาญอิสระว่าด้วยการป้องกันความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศคนแรกของโลก เพื่อดำเนินการสอบสวนความรุนแรงและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อกลุ่ม LGBTI ซึ่งนับเป็นนิมิตรหมายอันดี โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ยินดีให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของศาสตราจารย์วิทิต ให้สำเร็จผล

สำหรับในประเทศไทยแม้จะถือเป็นประเทศที่ค่อนข้างเปิดกว้างแก่กลุ่ม LGBTI แต่ปัญหาการไม่ยอมรับในตัวตนของคนเหล่านี้ก็ยังมีอยู่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อตรวจสอบดูแลเรื่องสิทธิของกลุ่ม LGBTI ขึ้น โดยตระหนักว่าประเด็นปัญหาหลายอย่างควรได้รับการแก้ไขและส่งเสริมต่อไปในระดับสากล เช่น ปัญหาการไม่ยอมรับในตัวตนของกลุ่ม LGBTI จากคนครอบครัว หรือ อุปสรรคในการมีคู่ครองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้การพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลกยุคใหม่เป็นการพัฒนาที่เปิดพื้นที่ให้ทุกคน ไม่ว่าจะมีเพศวิถีหรืออัตลักษณ์ทางเพศแบบใดได้มีส่วนร่วมในสังคมอย่างแท้จริง นายวัสกล่าว

ทั้งนี้ โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน หรือ iLaw รายงานว่า ในการประชุมดังกล่าว มีการเปิดเผยผลสำรวจ ประเด็นความก้าวหน้าด้านสิทธิของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศในหนังสือ Living Free & Equal จัดทำโดย องค์การสหประชาชาติ พบว่า จากการสำรวจกฎหมายของ ๑๙๓ ประเทศ มีประเทศเพียง ๑ ใน ๓ เท่านั้นที่คุ้มครองการห้ามจ้างงานโดยเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของรสนิยมทางเพศ และมี ๒๐ ประเทศที่มีกฎหมายห้ามเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ทางเพศ และมีเพียง ๓ ประเทศเท่านั้นที่มีกฎหมายคุ้มครองคนที่มีเพศกำกวม หรือมีสองเพศไม่ให้ถูกเลือกปฏิบัติ

หลักการยอกยาการ์ตา : ว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ

เดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๙ **"หลักการยอกยาการ์ตา (The Yogyakarta Principles)"** อันเป็นหลักการว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในประเด็นวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ ได้ถือกำเนิดขึ้นจากการประชุมของนักกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนและผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน ๒๙ คน จาก ๒๕ ประเทศ ที่เมืองยอกยาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย โดยเห็นตรงกันว่าแม้ในระดับสากลจะมีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่คนทุกคน โดยไม่แบ่งแยก เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมือง หรือสถานะอื่นใดอยู่แล้วและรัฐบาลหลายประเทศได้ร่วมลงนามปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชนแล้วนั้น

แต่ในประเด็นความหลากหลายทางเพศของกลุ่มคนที่มีเพศวิถีไม่ตรงกับเพศกำเนิดก็ยังมีการถูกเลือกปฏิบัติ และละเมิดสิทธิด้วยเหตุแห่งเพศ โดยไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในกฎหมายระดับประเทศเพื่อคุ้มครองกลุ่มคนเหล่านี้ซึ่งถือเป็นประชาชนที่รัฐต้องทำหน้าที่คุ้มครองเช่นเดียวกับประชาชนเพศชายและเพศหญิง การประชุมของนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน ณ เมืองยอกยาการ์ตาในครั้งนั้น จึงมีการบัญญัติหลักการยอกยาการ์ตาขึ้น โดยมีนักกฎหมายของไทย คือ **ศาสตราจารย์วิทิต มันตาภรณ์** ร่วมลงนาม ทั้งนี้เพื่อให้หลักการดังกล่าวได้เป็นแนวปฏิบัติด้านกฎหมายระหว่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

หลักการยอร์กยาการ์ตาครอบคลุมถึงมาตรฐานสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ และการประยุกต์ใช้ในประเด็นความโน้มเอียงทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ โดยยืนยันพันธะกิจหลักของรัฐทั้งหลายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน พร้อมด้วยข้อแนะนำโดยละเอียดในแต่ละข้อให้นำไปปฏิบัติ มีสาระสำคัญทั้งสิ้น ๒๙ ข้อดังนี้

๑. สิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากสิทธิมนุษยชนเท่าเทียมกับคนทั่วไป
๒. สิทธิที่จะเท่าเทียมผู้อื่น และไม่ถูกแบ่งแยก
๓. สิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย
๔. สิทธิในการดำรงชีวิต
๕. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยของบุคคล
๖. สิทธิที่จะมีพื้นที่ส่วนตัว (สิทธิส่วนบุคคล)
๗. สิทธิที่จะมีอิสระจากการถูกริดรอนเสรีภาพโดยพลการ
๘. สิทธิที่จะได้รับพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม
๙. สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมขณะถูกคุมขัง
๑๐. สิทธิที่จะถูกกันจากการทรมาน และการลงโทษหรือการปฏิบัติอย่างทารุณ ไร้มนุษยธรรม หรือหยามเกียรติ
๑๑. สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการซื้อขายมนุษย์ทุกรูปแบบ
๑๒. สิทธิที่จะทำงาน
๑๓. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในสังคม และมาตรการป้องกันทางสังคมอื่น ๆ
๑๔. สิทธิที่จะได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างเพียงพอ
๑๕. สิทธิในการมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม
๑๖. สิทธิทางการศึกษา
๑๗. สิทธิที่จะได้รับการดูแลสุขภาพตามมาตรฐานสูงสุด
๑๘. การป้องกันจากการทารุณทางการแพทย์
๑๙. สิทธิในเสรีภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก
๒๐. สิทธิในการชุมนุมหรือสมาคมโดยสงบ
๒๑. สิทธิในเสรีภาพแห่งความคิด มโนธรรม และศาสนา
๒๒. สิทธิในเสรีภาพแห่งการเคลื่อนย้าย (ไปไหนมาไหนได้อย่างเสรี)
๒๓. สิทธิที่จะขอลี้ภัย
๒๔. สิทธิที่จะสร้างครอบครัว
๒๕. สิทธิที่จะเข้าร่วมในกิจการสาธารณะ
๒๖. สิทธิในการร่วมใช้ชีวิตทางด้านวัฒนธรรม
๒๗. สิทธิที่จะสนับสนุนสิทธิมนุษยชน
๒๘. สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ค่าเสียหายอย่างเต็มที่
๒๙. รัฐต้องสามารถตรวจสอบการกระทำอันละเมิดสิทธิดังกล่าวข้างต้นได้

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๘ ถือเป็นกฎหมายที่ทันต่อสถานการณ์ทางสังคม เพื่อคุ้มครองและปกป้องสิทธิให้กับผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมทางเพศ บุคคลใดที่ได้รับความเสียหายจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ สามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศได้

ภาพกิจกรรม

กสม. เข้าร่วมการสัมมนาว่าด้วยการส่งเสริมความรับผิดชอบทางสังคมของภาคธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคอาเซียน ณ ประเทศสิงคโปร์

วันที่ ๓ – ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ **นายวัส ติงสมิตร** ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมด้วย **นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์** กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ **นางภิรมย์ ศรีประเสริฐ** เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้าร่วมการสัมมนาว่าด้วยการส่งเสริมความรับผิดชอบทางสังคมของภาคธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคอาเซียน (AICHR Seminar on Promoting Corporate Social Responsibility (CSR) and Human Rights in ASEAN) ณ โรงแรม Mandarin Orchard ประเทศสิงคโปร์

กสม. ร่วมอภิปรายเรื่องการคุ้มครองทางวัฒนธรรม ณ งานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ ๗ จังหวัดภูเก็ต

วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ **นางเตือนใจ ดีเทศน์** กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ ๗ ณ หาดราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต และร่วมอภิปรายในหัวข้อ *“ปัญหาและแนวคิดที่ต้องคุ้มครองทางวัฒนธรรมและแนวทางการคุ้มครองวัฒนธรรมให้เป็นจริง”* โดยมีชาวเลจาก ๕ จังหวัดภาคใต้ราว ๖๐๐ คน เข้าร่วมงาน

กสม. เข้าร่วมการสัมมนาการป้องกันการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ฯ ณ สาธารณรัฐโปแลนด์

วันที่ ๗ – ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ **นางอังคณา นีละไพจิตร** กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้าร่วมการสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้แทนรัฐบาล สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นักวิชาการ และผู้ดำเนินงานระดับนโยบายจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เกี่ยวกับการป้องกันการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ หรือประหัตประหารแบบโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม (Raphael Lemkin Seminar for Genocide Prevention) ณ Auschwitz - Birkenau เมือง Oswiecim สาธารณรัฐโปแลนด์

กสม. เปิดงานเสวนาสื่อไทยกับสิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ **นายชาติชาย สุทธิกลม** กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กล่าวเปิดการเสวนา *“สื่อไทยกับสิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน”* จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมกับ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สภาทนายความ และสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน ณ โรงแรมนิวแทรเวิลลอด์จ จังหวัดจันทบุรี โดยมีสื่อมวลชนท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด รวมทั้งองค์กรเอกชน นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเข้าร่วม

“สันติคัพ” ฟุตบอลในเรือนจำกับการแบ่งแยกผู้ต้องขังหลากหลายทางเพศ?

***ผลงานการนำเสนอข่าวของผู้เข้าร่วมอบรมโครงการการเสนอข่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลซึ่งมีอัตลักษณ์ทางเพศและเพศวิถีไม่ตรงกับเพศกำเนิด ระหว่างวันที่ ๑๗ – ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ณ จังหวัดชลบุรี จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์แนวหน้าในวันที่ ๘ ธันวาคม 2559**

“เรือนจำพิเศษพัทยา” เป็นหนึ่งในไม่กี่เรือนจำที่ใช้คุมขังผู้ต้องขังชาย-หญิง รวมทั้ง *“กลุ่มหลากหลายทางเพศ”* โดยมีมาตรการในการบริหารจัดการและดูแลผู้ต้องหากลุ่มหลังอย่างเด่นชัด เช่น มีแนวทางในการจำแนกเขตแดนของผู้ต้องขังกะเทย กะเทยแปลงเพศ และทอม ตามอัตลักษณ์ทางเพศที่ปรากฏ

อย่างไรก็ดี ผู้ต้องหากลุ่มหลากหลายทางเพศยังสามารถมีวิถีชีวิตในเรือนจำที่อยู่ร่วมกับผู้ต้องหาอื่นได้อย่างเป็นปกติ เช่น ผู้ต้องขังชายที่มีจิตใจเป็นหญิง หรือ *“กะเทย”* ซึ่งอาจยังไม่ได้แปลงเพศ จะต้องทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับผู้ต้องขังชายคนอื่น ๆ เว้นแต่ช่วงเวลานอนที่ต้องแยกไปนอนห้องของตัวเอง

“ฟุตบอล” ถือเป็นกิจกรรมอันโดดเด่นของเรือนจำแห่งนี้ เพราะถูกนำมาใช้เป็นกิจกรรม *“เชื่อมสัมพันธ์”* สำหรับผู้ต้องขังในแดนชาย ซึ่งรวมถึงผู้ต้องขังกะเทยที่ยังไม่ได้แปลงเพศ โดยจัดการแข่งขันช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ของทุกปี ภายใต้ชื่อ *“สันติคัพ”*

“วัชรวิทย์ วชิรเลอพันธุ์” ผู้บัญชาการเรือนจำพิเศษพัทยา เล่าถึงที่มาของ *“สันติคัพ”* ว่า ในอดีตพัทยามีปัญหายาเสพติดและอาชญากรรม ไม่เว้นแต่ละวัน ทำให้จำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนเกินกว่าที่จะรับได้ และถึงแม้ว่าจะถูกคุมขังอยู่ภายในเรือนจำก็ไม่ได้ทำให้ปัญหาการลักลอบซื้อยาเสพติดหมดไป เพราะผู้ต้องขังเปลี่ยนรูปแบบการซื้อขายไปเรื่อย ๆ ทางเรือนจำจึงคิดหาวิธีเบี่ยงเบนความสนใจของผู้ต้องขังด้วยกิจกรรม *“สันติคัพ”*

“เราจัดสันติคัพขึ้นทุกวันที่ ๑ พฤศจิกายน - ๓๑ ธันวาคมของทุกปี แบ่งเป็น ๔ สาย มีทั้งหมด ๓๒ ทีม เราจะคัดเลือกตามจำนวนคนในแดนนั้น ๆ รวม ๑๑ แดน คือ แดน ๑-๓ มี ๘๗๗ คน จะต้องส่งตัวแทนลงแข่งแดนละ ๑ ทีม, แดน ๔-๕ มี ๒,๓๐๐ คน จะส่งตัวแทนลงแข่งแดนละ ๘ ทีม, แดน ๖-๘ มี ๒๓๔ คน จะต้องส่งตัวแทนลงแข่งแดนละ ๑ ทีม เมื่อได้ทีมครบจะจับสลากแบ่งกลุ่ม โดยรางวัลสำหรับผู้ชนะเลิศ ทางเจ้าหน้าที่เรือนจำจะเป็นผู้จัดหาให้ตามความเหมาะสม” ผบ.เรือนจำฯ ระบุ

ผู้บัญชาการเรือนจำฯ ยังบอกอีกว่าตั้งแต่มีกิจกรรม *“ดวลเกือก”* สันติคัพ ในปี ๒๕๕๔ ปัญหายาเสพติดในเรือนจำลดลงอย่างเห็นได้ชัด และกิจกรรมดังกล่าวยังกลายเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้ต้องขังผ่อนคลายจากความเครียดในการใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ด้าน *“กระแต”* (นามสมมุติ) อายุ ๒๘ ปี ผู้ต้องขังกะเทยคดียาเสพติด เล่าว่าการแข่งขันฟุตบอลเป็น *“ไฮไลท์”* ของที่นี่ ตนมีส่วนร่วมในการแข่งขันฟุตบอลเช่นกัน แต่เป็นการแข่งขันในเกม *“เปิด-ปิดสนาม”* ซึ่งเป็นเกมเรียก *“สีสัน”* ที่ให้เฉพาะผู้ต้องขังกะเทยแต่ละแดนมาแข่งกัน ก่อนจะให้ผู้ต้องขังชายได้ลงเตะในเกมจริง ซึ่งการแข่งขัน

ในเกมเปิดและปิดนั้น กะเทยจะได้รับ *"อนุญาตให้สวย"* แต่งตัว แต่งหน้าทำผมได้อย่างเสรี เพื่อเป็นสีสันของงาน ซึ่งตนและเพื่อนกะเทยจะรู้สึกตื่นเต้นกับช่วงเวลานั้นเป็นพิเศษ เพราะกะเทยจะเป็นเสมือน *"ดาวเด่น"* ของงาน

ดูแล้ว...การแข่งขันฟุตบอลนับเป็นกิจกรรมที่ดีเพราะทำให้ผู้ต้องขังกะเทยได้มีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมของพวกผู้ชายในเรือนจำ แต่หากเรามองสถานการณ์นี้ด้วยมุมมองของ *"นักสิทธิมนุษยชน"* แล้วการที่กะเทยได้ร่วมกิจกรรมแข่งฟุตบอลในรูปแบบและวิธีการเช่นนี้ อาจยิ่ง *"ตอกย้ำ"* ให้เห็นถึงการ *"เลือกปฏิบัติ"*

แสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยกจากสังคมอย่างเด่นชัดหรือไม่.???

สิ่งที่ต้องอธิบาย ประการแรก คือ ภาพ *"เหมารวม"* ของสังคมที่ไม่อาจปฏิเสธได้ คือ กะเทยถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่ต้องเกี่ยวพันอยู่เฉพาะกับเรื่องสวย ๆ งาม ๆ ความสนุกสนาน การแสดงแสงสี และมักมีภาพปรากฏเป็น *"ตัวตลก"* ของสังคมอย่างที่เห็นตามหน้าสื่อต่าง ๆ ทั้งที่จริง ๆ แล้ว...

"ไม่ใช่" ทุกคนที่อยากเป็นตัวตลกของใคร!!!

"ขวัญ" (นามสมมุติ) อายุ ๒๔ ปีผู้ต้องขังกะเทยคดียักทรัพย์ เล่าทั้งน้ำตาว่าจริง ๆ ตนอยากลงแข่งขันฟุตบอลปกติเฉกเช่นผู้ชาย เพราะดูแล้วน่าสนุกกว่าที่จะมาแข่งขันกันแบบสนุกติดตลก และเชื่อว่าตนมีความสามารถมากพอที่จะลงสนามใหญ่ได้ แต่เราก็ทำได้เพียงเป็น *"สีสัน"* ของงานในเกมเปิด-ปิดเท่านั้นเพราะผู้ต้องขังกะเทยถูกเลือกให้มีส่วนร่วมได้เพียงแค่นี้

"ไม่ใช่เพียงเรื่องการแข่งขันกีฬาเท่านั้น ที่กะเทยถูกคิดแทน หรือถูกเลือกให้เกือบทุกกิจกรรมในเรือนจำ เช่นเดียวกับการทำงานในเรือนจำ กะเทยก็ยังถูกเลือกให้ทำงานเบาๆ เช่น เย็บปักถักร้อย จัดดอกไม้ บริการ และดูแลเรื่องเอกสารต่าง ๆ เพียงเพราะถูกผู้คุมคิดแทนว่าเราเป็นกะเทย เป็นเพศที่อ่อนแอกว่าผู้ชายปกติทั่วไป ถึงเราอาจจะมีท่าทางตุ้งติ้งเหมือนผู้หญิง แต่เรายังมีกำลังเหมือนผู้ชายทุกอย่าง เพียงแค่เรารักสวยรักงามเท่านั้น" ขวัญ กล่าว

ในประเด็นดังกล่าว *"วรรณพงษ์ ยอดเมือง"* นักกิจกรรมจาก *"สมาคมฟ้าสีรุ้ง"* ให้ความเห็นว่า ถ้ามองในสายตาคนทั่วไป การแข่งขันฟุตบอลในเรือนจำเป็นกิจกรรมที่เรือนจำมี *"เจตนาดี"* ในการสร้างความผ่อนคลายให้แก่ผู้ต้องขัง และยังดึงกะเทยเข้ามามีส่วนร่วมกับผู้ชาย เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี ลดปัญหาความขัดแย้งไปได้ แต่หากมองในประเด็น *"สิทธิมนุษยชน"* รูปแบบที่แบ่งให้กะเทยมีส่วนร่วมเพื่อเป็นสีสันได้เพียงเกมเปิด-ปิดสนาม ตอกย้ำให้เห็นถึงการแบ่งแยกความเป็นคนด้วย *"เพศวิถี"*

"ทำไมผู้ต้องขังกะเทยจึงเป็นได้เพียงตัวตลกก่อนเริ่มการแข่งขัน ทำไมกะเทยจะลงแข่งจริงร่วมกับผู้ชายไม่ได้ และทำไมกะเทยไม่มีสิทธิเลือก"

กรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านโยบายที่มีต่อกะเทยในเรือนจำ แม้จะเป็นไปด้วยเจตนาดี แต่กลับตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่เข้าใจในธรรมชาติและสิทธิของกะเทย ซึ่งมีความเป็นมนุษย์และมีสิทธิในกิจกรรมนันทนาการอันเกิดจากความต้องการของตนเองได้เช่นเดียวกับผู้ต้องขังชาย

นักกิจกรรมจาก *"สมาคมฟ้าสีรุ้ง"* กล่าวอีกว่า การแข่งขันฟุตบอลในเรือนจำที่มีรูปแบบการแบ่งการแข่งขันโดยแยกผู้ต้องขังกะเทยออกไปจากผู้ชายนี้เป็นเพียงตัวอย่างเล็ก ๆ ตัวอย่างหนึ่งในหลายเรื่องที่สังคมปฏิบัติต่อกลุ่มคนหลากหลายทางเพศอย่างผิด ๆ อันมีเหตุมาจากการมองเขาเหล่านั้นเป็นคนที่ต่างไปจากพวก หรือ *"แปลกแยก"*

"แม้กิจกรรมจะมีเจตนาดีดังที่กล่าวไป แต่หากทำไปด้วยความไม่เข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ ในสิทธิของความเป็นคนที่ไม่ว่าจะเพศใดก็มีสิทธิเลือกและกำหนดรูปแบบชีวิตของตนเอง เจตนาดีนั้นก็กลับกลายเป็นผลร้ายที่ยิ่งตอกย้ำการเลือกปฏิบัติที่เกิดขึ้นต่อกะเทยหรือกลุ่มหลากหลายทางเพศให้มากยิ่งขึ้น" นักกิจกรรมสมาคมฟ้าสีรุ้ง กล่าวทิ้งท้าย

เรื่องนี้อาจทำให้ต้อง *"ตั้งคำถาม"* ต่อการแก้ไขปัญหาของกลุ่มหลากหลายทางเพศว่าสิทธิที่ถูก *"ยัดเยียด"* ให้ได้รับหรือจำต้องยอมรับนั้นเป็นสิ่งที่สมควร *"หยิบยื่น"* ให้หรือไม่?

กสม. เรียกร้องยุติความรุนแรงต่อสตรี เสนอ รบ. สร้างหลักประกันให้ผู้หญิงเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ถือเป็นวันที่องค์กรด้านผู้หญิงทั่วโลกกำหนดให้เป็นวันสากลแห่งการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กหญิง เพื่อรณรงค์ให้ประชากรโลกตระหนักถึงความร้ายแรงและผลกระทบของการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กหญิง แต่แม้จะมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงยังไม่ลดลง โดยเฉพาะความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงจากการล่วงละเมิดทางเพศ คณะอนุกรรมการด้านสิทธิสตรีในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพบว่า สถิติตัวเลขผู้หญิงที่เป็นผู้เสียหายจากความรุนแรงทางเพศซึ่งไปแจ้งความดำเนินคดีที่สถานีตำรวจมีจำนวนน้อยกว่าตัวเลขของผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงที่เข้ารับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลต่าง ๆ ทำให้เห็นว่าผู้เสียหายจากความรุนแรงทางเพศส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมและการฟื้นฟูเยียวยา

แม้ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยมีการปรับปรุงกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการที่ทำให้ผู้หญิงยังไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกำหนดคำนิยาม คำจำกัดความของบุคคลในครอบครัวคลุมเครือ และไม่ครอบคลุม อีกทั้งกฎหมายยังเปิดโอกาสให้มีการยอมความได้ทุกขั้นตอน หรือ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งกำหนดข้อยกเว้นให้มีการเลือกปฏิบัติ

ปัญหาต่าง ๆ ที่คณะอนุกรรมการฯ พบ เช่น จำนวนพนักงานสอบสวนหญิงมีน้อย อีกทั้งพนักงานสอบสวนหญิงบางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจ และความเชี่ยวชาญอย่างเพียงพอเกี่ยวกับความละเอียดอ่อนทางเพศ และแม้มีการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศสามารถร้องขอให้มีผู้อยู่ร่วมด้วยในระหว่างการสอบสวน คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายในการชี้ตัวผู้ต้องหา อีกทั้งให้มีการสืบพยานโดยไม่เผชิญหน้าจำเลยได้ แต่ยังคงมีอุปสรรค เพราะผู้เสียหายต้องเป็นฝ่ายร้องขอ ทำให้ผู้หญิงที่ไม่รู้กฎหมายไม่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองทางกฎหมายได้อย่างแท้จริง

นอกจากนั้นพบว่าผู้หญิงกลุ่มเฉพาะ เช่น หญิงกลุ่มชาติพันธุ์ หญิงพิการ หญิงผู้อพยพและผู้ลี้ภัย หญิงทำงานบ้าน หรือหญิงข้ามเพศ รวมถึงผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ต้องเผชิญกับความรุนแรงซ้ำซ้อนจากทัศนคติ ค่านิยม และวัฒนธรรมทางสังคม

การข่มขืน และปัญหาผู้กระทำผิดลอยนวล ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยที่สร้างความทุกข์ทรมานแก่ผู้เสียหายและครอบครัวมาก นอกจากทำให้เกิดความอับอายแล้ว ยังทำให้ผู้หญิงรู้สึกสูญเสียคุณค่าของตนเอง ผู้เสียหายหลายคนมีปัญหาซึมเศร้า และไม่สามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ

นางอังคณา นีละไพจิตร กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในนามของคณะอนุกรรมการด้านสิทธิสตรี จึงมีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล คือ

๑. ควรเพิ่มมาตรการในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บังคับใช้กฎหมายและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดอ่อนทางเพศ การเคารพในความเสมอภาคระหว่างเพศ และสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ที่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ (CEDAW)

๒. ให้มีหลักประกันในการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิงและเด็กหญิง โดยกระบวนการยุติธรรมต้องเป็นมิตรกับผู้หญิง เพื่อให้ผู้หญิงมีความมั่นใจในการต่อสู้คดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ พร้อมทั้งให้มีการฟื้นฟูเยียวยา เพื่อให้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ

๓. เร่งรัดให้หน่วยงานราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ เรื่องการป้องกันและแก้ไขการล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงานอย่างเป็นรูปธรรม

๔. รับประกันการเพิ่มสัดส่วนของผู้หญิงในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ และส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับ เพื่อให้ผู้หญิงสามารถนำเสนอปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงได้

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแต่งตั้ง ศาสตราจารย์กิตติคุณวิทิต มันตาภรณ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญอิสระว่าด้วยการป้องกันความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศคนแรกของโลก

วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติมีมติและประกาศแต่งตั้งให้ **ศาสตราจารย์กิตติคุณวิทิต มันตาภรณ์** ดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญอิสระว่าด้วยการป้องกันความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศคนแรกของโลก เพื่อดำเนินการสอบสวนความรุนแรงและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTIQ - Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Intersex and Questioning)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอแสดงความยินดีต่อการรับตำแหน่งของ**ศาสตราจารย์กิตติคุณวิทิต มันตาภรณ์** จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้แทนของประเทศไทยที่ได้รับการแต่งตั้งเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานระดับโลกเพื่อขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ศาสตราจารย์วิทิตเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนให้แก่กลุ่ม LGBTIQ ทั้งในเวทีระดับประเทศและระดับนานาชาติ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนาหลักการยอร์กยากาตา อันเป็นหลักการว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในประเด็นวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ

คุณูปการที่ศาสตราจารย์วิทิต มันตาภรณ์ ได้ปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เชิดชูเกียรติโดยมอบรางวัล *"ผู้อุทิศตนเพื่อสิทธิมนุษยชน"* ให้แก่ศาสตราจารย์วิทิตไว้เมื่อปี ๒๕๕๒

ชำระค่าบริการเป็นเงินเชื่อ
ใบอนุญาตเลขที่ ๙/๒๕๕๒
ปณฝ.ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ

กรุณาส่ง

.....

.....

.....

.....

รู้สิทธิ์ รักสิทธิ์ ไม่ละเมิดสิทธิ์

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ และ ๗ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย **สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**
หากต้องการข้อมูล ข้อแนะนำและบอกรับมุมมองสิทธิ์ ฟรี ! ติดต่อ :
สำนักส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ และ ๗ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๐๐, ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๐๐ โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๗๕
ไปรษณีย์อีเล็กทรอนิกส์ promotenetwork@nhrc.or.th หรืออ่าน **มุมมองสิทธิ์** ได้ที่ **www.nhrc.or.th**